

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Nieuwe Democratie: waarom Fortuyn de democratie nieuw leven inblies en Plato misschien toch gelijk heeft

Kasbergen, P.

Citation

Kasbergen, P. (2003). Nieuwe Democratie: waarom Fortuyn de democratie nieuw leven inblies en Plato misschien toch gelijk heeft. *Bestuurskundige Berichten*, 18(4), 8-9. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211105>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211105>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Nieuwe Democratie

Waarom Fortuyn de democratie nieuw leven inblies en Plato misschien toch gelijk heeft.

Democratie vindt men in Nederland een groot goed. Soms komt het de heren en dames politici slecht uit dat in Nederland iedereen mag stemmen, zoals bij de voorlaatste verkiezingen, alwaar de heer Fortuyn middels eerder tentoongespreide demagogie postuum een zo klinkende verkiezingsoverwinning behaalde. Die storm waaide echter over en alles was een jaar na de moord weer pais en vree in politiek Nederland. De zetels werden bij de herkansingsverkiezingen in januari jongstleden weer ouderwets verdeeld tussen de traditionele partijen. Los van wat gekonkel tussen de meest voor de hand liggende regeringspartners die er, hoewel ze qua ideologie nog net niet van stuivertje hebben gewisseld, toch niet uitkwamen is het weer *politics as usual* in de Haagse stolp. Prominente en goedbetaalde posities worden, om maar met enkele clichés te spreken, weer door regenten in achterkamertjes naar elkaar toegespeeld. Persoonlijk stoor ik me daar nauwelijks aan en ik koester ook niet de illusie dat het binnen de LPF anders is gegaan, maar laat dit 'de man op straat' alsjeblieft niet horen! Zó kan Pim het toch nooit gewild hebben?

De verkiezingsoverwinning van Pim Fortuyn heb ik met plezier gadeslagen en ik werd er op aangename wijze weer eens aan herinnerd wat democratie ook al weer was. Immers, ik kan me geen man heugen die het volk zo kon bespelen als Fortuyn. Melkert en consorten vergaten prompt dat ook zaken als charisma en een zeker 'dandyisme' konden bijdragen aan het bereiken van het ultieme doel in een democratie: het winnen van de stem van het volk. Nuance in politieke ideeën en betaalbaarheid van oplossingen werden plotseling niet zo belangrijk meer, het kwam neer op de edele kunst van de aloude *retorica*, waarbij de drogredenen, zoals het een goed debater betaamt, niet achterwege werden gelaten. Het gooien van modder waar de meeste debatten tussen de strijdende partijen in eindigden vond ik geenszins vervelend om naar te kijken, sterker nog, ik smulde ervan. En ik weet zeker dat velen in Nederland met mij mee hebben gesmuld. Behalve links Nederland en bepaalde prominenten, die het niet konden nalaten bij elke gelegenheid te stellen dat 'het fatsoen

in het debat was verdwenen'. Waar ik naar toe wil met mijn pleidooi is het volgende: als we in Nederland zo gek zijn op democratie moeten we bereid zijn te accepteren dat er zo nu en dan iemand opstaat die niet exact hetzelfde saaie pak draagt als zijn dertig partijgenoten. Iemand die stemmen probeert te winnen door niet op de publieke zenders teksten te spuien die half Nederland niet begrijpt maar zich op de commerciële zenders van 'Jip en Janneke taal' bedient en zo een deel van het electoraat bereikt wat anders nooit op een excentrieke, kale homoseksueel had gestemd. Willen we niet dat deze mogelijkheid zich nog eens voordoet, dan moeten we de democratie afschaffen.

In het vorige ging ik ervan uit dat we op dit moment in Nederland een democratie hebben, maar bij die bewering zijn vraagtekens te zetten. Ik zal eerst enkele bedenkingen uiten die ik bij het huidige democratische systeem heb en vervolgens uiten zetten waarom nou toch die Plato

in de titel misschien wel eens gelijk heeft.

"Nuance in politieke ideeën en betaalbaarheid van oplossingen werden plotseling niet zo belangrijk meer"

Allereerst wil ik een klassieke kanttekening zetten bij democratie in Nederland. Het opkomstpercentage bij de nationale verkiezingen in 2003 is weliswaar niet meer zo hoog geweest sinds 1989, maar met een opkomstpercentage van 80 % en een aantal kiesgerechtigden van 12 076 711¹ mensen hebben dus 2 415 342 mensen (bijna tweeënhalve miljoen mensen) niet gestemd. Democratie, 'het volk aan de macht', moeten we voortaan maar vertalen met, 'een deel van het volk aan de macht'. Naast dit bezwaar zijn er nog vele andere kanttekeningen te

Plato

maken tegen de puurheid van het democratische systeem in Nederland. Bijvoorbeeld het feit dat na gestemd te hebben, het volk geen enkele vorm van invloed meer kan uitoefenen op de kabinetsformatie. Ik wil er één (tweeledig) bezwaar even uitlichten en er dieper op ingaan: het onvermogen van het electoraat om te stemmen op wie ze willen. En nog bezwaarlijker: het onvermogen van het volk om te bepalen wie welke functies gaat bekleden in de regering. Theoretisch gezien kan iedereen zich kandidaat stellen voor de Tweede Kamerverkiezingen, maar in de praktijk blijkt de selectieprocedure die zittende partijen hanteren ondemocratisch. Dit zou ik niet bezwaarlijk vinden wanneer de selectieprocedure zich zou toespitsen op eigenschappen als intellect en kunde, maar het is eerder regel dan uitzondering dat men op de kieslijst voor een zittende partij komt door middel van vriendjespolitiek. Dit fenomeen keur ik absoluut niet af als politiek, maar wel als democratisch verschijnsel. De spoeling is in Nederland erg dun als het gaat om mensen die zich politiek willen inzetten in een vertegenwoordigend orgaan. Dit is te zien aan de lage ledenaantallen van politieke partijen - 4% van de Nederlandse bevolking was in 2001 lid van een politieke partij² - en daarbij komt dat slechts een fractie van deze 4% zich kandidaat wil stellen voor een

vertegenwoordigende functie. Een nieuwe partij oprichten kan natuurlijk ook. Echter de geschiedenis leert dat deze partijen nauwelijks een rol van betekenis spelen bij de verkiezingen, omdat ze de middelen voor een grote campagne niet hebben of nauwelijks aandacht krijgen van de media. Er worden wel wat stemmen op de nieuwe partij uitgebracht, maar de kiesdrempel halen ze vrijwel nooit. Het gevolg van de beperkte keuze die het electoraat heeft bij verkiezingen en de volledig ondemocratische benoeming van leden van de regering hebben tot gevolg dat soms, naar mijn mening, volledig incompetent politici functies mogen gaan bekleden. Op deze posten stapelen ze soms blunder op blunder en sommige functioneren zelfs als ordinaire stroman/vrouw. Dat is absoluut politiek, maar zeker geen democratie.

Ik kan nog vele bezwaren opnoemen tegen het democratische systeem in Nederland op dit moment, maar ik wil even nu uiteenzetten waarom ik Plato in de titel noemde. Plato noemt namelijk aristocratie - regering van de meest wijze mannen - als bestestaatsvorm. Nu is het eigenlijk ongepast om zomaar Plato erbij te gaan halen, maar het gaat me even om een alternatief voor democratie. In mijn optiek is democratie niet het grootste goed, maar simpelweg het beste alternatief voor chaos en anarchie.

Echter, wanneer het democratische proces zoveel gebreken toont en zo gefrustreerd wordt als op dit moment in Nederland gebeurt - ik heb nog lang niet alle gebreken en bezwaren genoemd - vraag ik me af of we niet moeten zoeken naar een alternatieve staatsvorm, of dat we onze definitie van democratie wat moeten aanpassen. Natuurlijk is democratie een ideaaltype en zul je het ideaal nooit bereiken. Maar als in Nederland democratie eigenlijk gewoon betekent dat het volk eens in de vier jaar de gang naar de stembus mag maken en dat vervolgens de baantjes weer verdeeld worden, vraag ik me af of we er niet beter aan doen de baantjes dan maar te verdelen over de meest wijze mannen en vrouwen van het land in plaats van de meest 'vriendjespolitiek-bedrijvende' mannen en vrouwen in Nederland. Hoe je die wijze mannen en vrouwen vervolgens gaat controleren ga ik hier nu niet behandelen, maar daar valt wel een mouw aan te passen.

Concluderend kan ik stellen dat mijn frustraties over het democratische systeem leiden tot serieus nadenken over de geldigheid van democratie in Nederland. Zeker omdat ik me mateloos irriteerde aan de zittende 'democraten' die de enige persoon die in lange tijd effectief zijn democratisch recht uitoefende weghoonden en zwartmaakten omdat ze hun eigen positie in gevaar zagen komen. Politiek is vuil en dat accepteer ik, maar ik accepteer niet dat onder het mom van democratie ondemocratische processen plaatsvinden en een gezonde sceptische houding vind ik dan ook broodnodig.

Peter Kasbergen

Bestuurlijke vernieuwing - bijvoorbeeld gebruik van referenda en ICT - moet leiden tot directere democratie. Of dit ideaal te verwezenlijken is zal ik in een volgend stuk aan bod laten komen. Een stuk insturen over dit onderwerp kan natuurlijk ook!

Noten

¹ <http://statline.cbs.nl/StatWeb> (uitslag Tweede kamer verkiezingen 2003)

² <http://statline.cbs.nl/StatWeb> (politieke participatie)

Vernieuwing: de stemmachine